

ONDERWERP

Verzoek tot wijziging besluit ontheffing Project A27 vier bruggen i.h.k.v. bever

ONZE REFERENTIE

<DocId>:1

DATUM

25 april 2023

VAN

[REDACTED]

AAN

RVO t.a.v. [REDACTED]

Aanleiding

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft een Tracébesluit vastgesteld voor het project A27 Houten - Hooipolder. Het besluit en alle onderliggende rapporten zijn online en via de projectwebsite terug te vinden. Voor het prioriteringsgebied 'project A27 vier bruggen' is in 2021 een ontheffing aangevraagd en verkregen voor vervanging van de vier bruggen. De voorbereidende werkzaamheden in deze projectgebieden zijn inmiddels gestart. Naar aanleiding van het besluit (kenmerk WNB/2021/042.toek) op de ontheffingsaanvraag voor Project A27 vier bruggen afgegeven door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna RVO), getekend 27 juni 2022, volgens voorschrift e van de ontheffing zouden wij graag een verzoek indienen voor wijziging van de ontheffing op basis van vaststelling van een beverterritorium. Dit om deze soort toe te voegen aan de lopende ontheffing. In dit memo vindt u een onderbouwing van de aanvullende maatregelen die we gaan nemen en een toetsing aan de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) zodat de voorbereidende werkzaamheden ter plaatste zo spoedig mogelijk opgepakt kunnen worden.

Aangetroffen beverterritorium

Tussen de Merwedebrug en de brug over het Kanaal van Steenenhoek, ten westen van de op- en afrit Avelingen langs de Nieuwe Wolpherensedijk (hmp 35.5 Li – 35.2 Li), is op 10 oktober 2022, tijdens een controleronde door een ecoloog van aannemer Van den Broek voor de start van de kapwerkzaamheden, een bever aangetroffen in het ingesloten groen tussen de carpoolplaats Avelingen West en industrieterrein Avelingen-West (zie Figuur 1 voor ligging en Figuur 2 voor impressies). Bij een tweede bezoek door RWS zijn op 13 oktober 2022 twee bevers waargenomen, ter plaatse. Vanwege het aantreffen van de bevers zijn de geplande kapwerkzaamheden direct, tot nader orde, uitgesteld. Om de functie van dit gebied in kaart te brengen heeft op 27 oktober een beverdeskundige van Silvavir Ecologisch Advies een veldbezoek uitgevoerd. Het gebied aan de andere kant van de A27 is ook onderzocht, maar hier is geen territorium van bever vastgesteld. Onderstaand is een kopie uit de rapportage¹ met een samenvatting van de resultaten.

Beschrijving projectgebied¹

Het projectgebied bestaat uit openbaar groen wat ten noorden grenst aan het Kanaal van Steenenhoek en ten zuiden aan de Boven-Merwede met aan de westzijde industrieterrein Avelingen-West. Dit is lagergelegen grond tussen dijklichamen en wordt gedomineerd door natte moerasvegetatie bestaande uit soorten als riet, schietwilg en zwarte els met dooradering van open water. Door het moerasgebied loopt een sloot welke aansluit op de dijk van de Boven-Merwede naar het zuiden.

---

¹ Silvavir, 2022. Onderzoek leefgebied bever (*Castor fiber*). Rijksweg A27 afrit Avelingen. 3 november 2022. Kenmerk: 2022-1003

*Figuur 1. Gebied (blauw omrand) waarin de bever is waargenomen op 10 en 13 oktober 2022
(bron: webviewer A27 Houten-Hooipolder, [Tracekaart - Verbreding A27 Houten-Hooipolder \(a27houtenhooipolder.nl\)](https://a27houtenhooipolder.nl)).*

Figuur 2. Het betreffende projectgebied waar de bevers zijn waargenomen (bron: Silvavir, 2022¹).

Samenvatting onderzoek¹

Op donderdag 27 oktober 2022 is door ecoloog [REDACTED] van ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Silvavir, veldonderzoek uitgevoerd waarbij met lieslaarzen het projectgebied systematisch te voet is afgespeurd. Er is gericht gezocht naar bevers, geurmerken, vraatsporen, wissels en legers/burchten/holen. Hierbij is gebruik gemaakt van verrekijker en verblijfplaatsen zijn geïnspecteerd met zaklamp, endoscoop en warmtebeeldcamera. Het doel van het onderzoek is om te bepalen wat de functie van het projectgebied is voor bever en het in kaart brengen van verblijfplaatsen en territoria. In het deel van het projectgebied ten oosten van de rijksweg A27 zijn geen sporen van bever aangetroffen en is niet interessant als leefgebied (hoger gelegen en droog loofbos) voor bevers. Het deel ten westen van de rijksweg A27 is bestempeld als leefgebied van bever. Op basis van de oppervlakte van het leefgebied en de aangetroffen verblijfplaatsen in de vorm van 3 legers en 2 oeverholten plus geurmerken die hier zijn aangetroffen is vastgesteld dat dit deel van het projectgebied onderdeel uitmaakt van een vast territorium van één beverfamilie (zie Figuur 3). Het territorium strekt zich mogelijk uit tot buiten het projectgebied aangezien het is verbonden met de Merwede met een intensief belopen wissel. De verwachting is dat het hier gaat om een zich vestigende beverfamilie vanwege het ontbreken van een burcht.

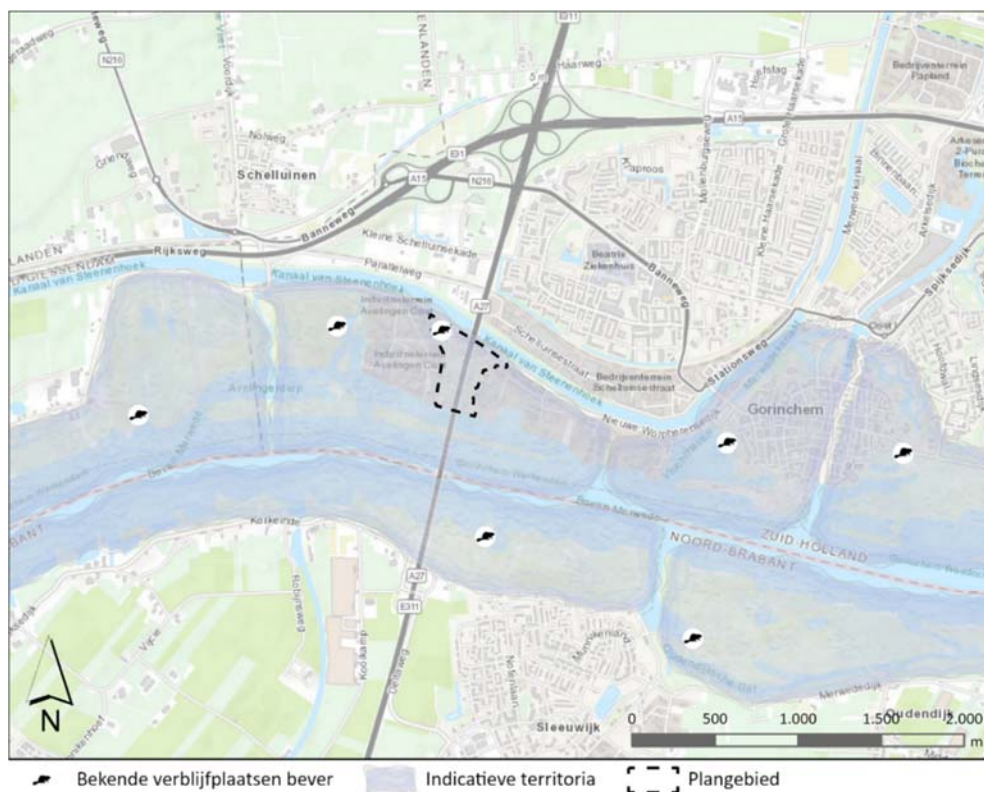

Figuur 3. In het projectgebied werden vijf vaste rust- en verblijfplaatsen van bever (gele stip), geurmerken (rode stip), vraatsporen (witte stip) en een wissel (groene stip) aangetroffen. Bron: Silvavir, 2022¹.

Aanvullend onderzoek²

Aanvullend op het specifieke onderzoek in het projectgebied heeft ecoloog [REDACTED] van Silvavir ecologisch advies op 14 maart 2023 een veldonderzoek in de directe omgeving uitgevoerd, is een data-analyse uitgevoerd en is contact gezocht met grondbezitters. Dit aanvullende onderzoek had als doel om aanliggende territoria in kaart te brengen en verdere informatie te verkrijgen van het gebruik van het gebied door bevers (zie figuur 4 hieronder). Hieruit is gebleken dat in de directe omgeving meerdere territoria aanwezig zijn en dat alle geschikte leefgebieden voor bever al gebruikt worden. Verder is geconcludeerd dat de aangetroffen burchten en holen binnen het projectgebied twee meter hoger liggen dan de omringende burchten buiten het projectgebied. Dit wijst op een hoogwatervluchtplaats (hierna HVL) die waarschijnlijk niet jaarrond bezet is in tegenstelling tot de in oktober 2022 gedachte zich (permanent) vestigende beverfamilie. Dat het een HVL betreft die niet jaarrond gebruikt wordt, komt ook naar voren als resultaat van het aantreffen van slechts één oeverhol vergeleken met de 3 legers en 2 oeverholen van oktober 2022. Een verklaring hiervoor is de aanwezigheid van hoge waterstanden ten tijde van de aanleg van betreffende oeverholen en legers waarna het waterpeil weer gezakt is.

In aanvulling op het onderzoek van Silvavir is uit gesprekken tussen Arcadis en Staatsbosbeheer gebleken dat in het gebied van Staatsbosbeheer ten westen van het projectgebied, het Avelinger diep, HVL's aanwezig zijn. Zowel landinwaarts als op de zandtong komen bevers bij hoogwater daar holen graven. Dit houdt ook in dat alternatieve burchten / oeverholen in de directe omgeving van het projectgebied en in het bestaande territorium aanwezig zijn waar deze soort naar kan uitwijken, die dezelfde functie kunnen vervullen als de oorspronkelijke locatie in het projectgebied.

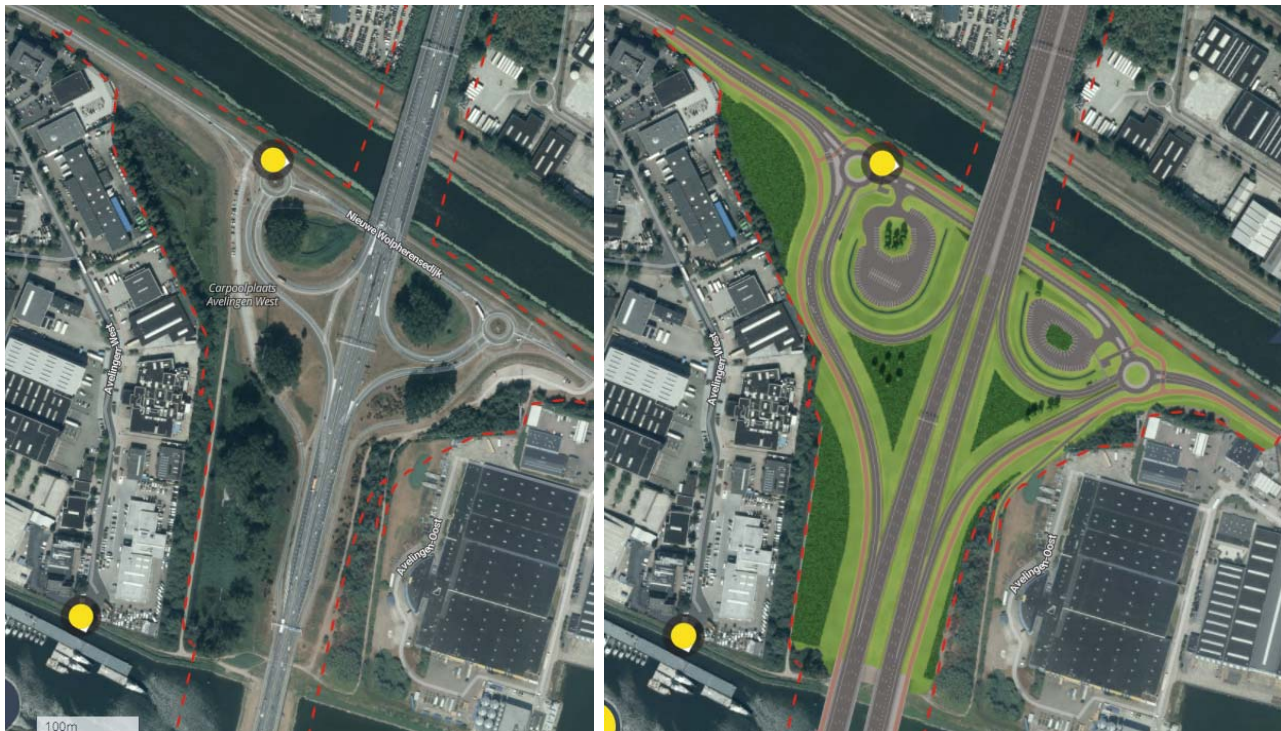

Figuur 4. Indicatieve territoria bever bij nader onderzoek 2023. In deze kaart staan niet de hoogwater vluchtplaatsen van bever op het terrein van Staatsbosbeheer ten westen van het projectgebied weergegeven. Bron: Silvavir ecologisch advies.

² Silvavir ecologisch advies, mei 2023. Functie van leefgebied bever (*Castor fiber*). Rijksweg A27 afrit 24 Avelingen.

Werkzaamheden

De uit te voeren werkzaamheden ter hoogte van de Merwedebrug betreffen voor het grootste gedeelte de aanleg van twee nieuwe bruggen waarbij de bestaande brug vervangen wordt. Aansluitingen aan de Merwedebrug worden ook aangepast. Doordat de carpoolplaatsen in de oksel van de op- en afritten worden gerealiseerd, nieuw fietspad wordt gerealiseerd en de Merwedebrug uit gescheiden bruggen voor beide rijrichtingen bestaat is het ruimtebeslag ter plaatste veel groter dan de huidige situatie. Hierdoor schuiven de taluds verder naar buiten. Om de taluds stevig te houden en te kunnen beheren worden omliggende gronden opgehoogd, de huidige watergang gedempt en aanwezig groen gekapt. Het is daarmee niet mogelijk de huidige groenstructuren te behouden, zie Figuur 5 rechts en Figuur 6.

Figuur 5. De huidige situatie (links) en de toekomstige situatie (rechts). Al het groen ten westen van de op- en afrit Avelingen, zal verwijderd worden.

Figuur 6. De toekomstige situatie van het projectgebied. De grijze strepen geven aan dat het om een schuin talud gaat.

Effecten

Vorbereidingsfase

In de voorbereidingsfase worden alle te kappen bomen geveld, opgaand groen verwijderd, watergangen gedempt en wordt het tracé klaar gemaakt voor de bouwwerkzaamheden. De werkzaamheden worden vooraf of na het broedseizoen van algemene broedvogels en de voortplantingsperiode van bever uitgevoerd (dus uitvoering ná augustus 2023).

Gezien de ligging van het territorium van de bever met bijbehorende rust- en verblijfplaatsen, welke binnen het werkgebied valt, betreft het verstoring van individuen en fysieke aantasting (vernietiging) van één of meerdere tijdelijke rust- en verblijfplaatsen direct en indirect via aantasting van het leefgebied eromheen.

Het uitvoeren van de voorbereidingswerkzaamheden buiten het meest kwetsbare voortplantingsseizoenen lijdt niet direct tot het doden van individuen. Dit vanwege de mobiliteit en uitwijkcapaciteiten van de soort, mits de juiste maatregelen worden genomen. Inschatting voor gevolg is, dat individuen door het ongeschikt maken van hun territorium het gebied verlaten en zich elders proberen te vestigen. Mogelijk gaat dit goed, echter kunnen conflicten met andere bevers ook optreden.

Realisatiefase

In de realisatiefase vinden er diverse infrastructurele werkzaamheden plaats met wisselende aard en intensiteit. Als gevolg daarvan wisselt ook de mate van verstoring door geluid, licht en optische verstoring. De werkzaamheden worden jaarrond uitgevoerd, ook tijdens het kwetsbare voortplantingsseizoen van de bever.

Omdat het territorium van de bever al in de voorbereidingsfase ongeschikt is gemaakt is geen sprake meer van verstoring tijdens de realisatiefase. De bever kan niet meer terugkeren naar het projectgebied.

Geconcludeerd wordt dat in de realisatiefase verstoring van individuen niet aan de orde is.

Gebruiksfase

In de gebruiksfase zal verkeer de nieuwe bruggen gebruiken.

Verstoringseffecten op nieuw vestigende bevers is niet aannemelijk. Gezien het voorkomen van bevers rond snelwegen en drukbevaren waterroutes in Nederland wordt het gebruik van een snelweg niet gezien als verstoring dat de verspreiding van bevers beïnvloed. Doordat het een continue verstoring betreft, waar individuen aan gewend raken, is er geen sprake van verstoring van individuen.

Geconcludeerd wordt dat in de gebruiksfase gewinning op gaat treden en het gebruik van de nieuwe infrastructuur niet leidt tot verstoring van eventueel nieuw vestigende bevers.

Verbodsbepalingen (Habitatrichtlijn)

Voor soorten van de Habitatrichtlijn verbiedt de Wnb:

- het opzettelijk doden of vangen (art. 3.5 lid 1);
- het opzettelijk verstoren van dieren (art. 3.5 lid 2);
- het opzettelijk rapen of vernielen van eieren (art. 3.5 lid 3);
- het opzettelijk vernielen van voortplantings- en rustplaatsen (art. 3.5 lid 4);
- het plukken, verzamelen, ontwortelen of vernielen van planten (art. 3.5 lid 5).

Op basis van de eerder beschreven effecten is, zonder het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen, sprake van overtreding van artikel 3.5 lid 1, het opzettelijk doden of vangen, artikel 3.5 lid 2, het opzettelijk verstoren en artikel 3.5 lid 4, het opzettelijk vernielen van voortplantings- en rustplaatsen van dieren.

Staat van instandhouding

Voor de lokale staat van instandhouding is gekeken naar de aanwezigheid van de bever in en rond de Merwedebruggen. Het leefgebied van de bever rond de Merwedebruggen bestaat hoofdzakelijk uit de uiterwaarden van de Waal en de Boven-Merwede. Zo is er dus een beverpaar aanwezig binnen het projectgebied van de Merwedebruggen. Binnen een zone van twee kilometer worden veel waarnemingen gedaan in de grachten rond het centrum van Gorinchem, is de bever meermaals waargenomen in het Avelingerdiep en richting de monding van de afgedamde Maas in de Waal. Met name rond het Avelingerdiep en monding van de Afgedamde Maas is een concentratie van waarnemingen³. Het is daarmee aannemelijk dat rond de Merwedebruggen, naast het beverpaar binnen het projectgebied, één of meerdere beverterritoria aanwezig zijn (zie ook Figuur 4). Het verdere potentieel van leefgebied voor de bever is gezien de stedelijke aard en beperkte natuur rond de Merwede beperkt. De huidige gebieden zijn al erg geschikt en bezet door bevers. Langs de Waal zijn enkele natuurlijke oevers aanwezig, maar meer geïsoleerde wateren met veel foerageermogelijkheden zijn beperkt. Een deel van het territorium van de aangetroffen bevers zal door de werkzaamheden verdwijnen inclusief een HVL en een beperkte hoeveelheid foerageergebied. Wel biedt de directe omgeving nog dezelfde verblijfs- en leeffuncties binnen hun territorium (zie ook Figuur 4). Het totale territorium neemt wel af in omvang en daarmee wordt ook de veerkracht van de betreffende bevers in dat territorium minder. De moeilijk te beantwoorden vraag is of de impact van het verlies van een deel van het territorium leidt tot verlaten van het territorium. Het verlies van een deel van het territorium op lokale schaal heeft daarmee een potentieel effect op de lokale staat van instandhouding.

Op regionale schaal komt de bever veelvuldig voor en zijn er behoorlijke populaties aanwezig rond Natura 2000-gebieden Loevestein, Lingegebied & Diefdijk-Zuid en de Biesbosch. Op regionale schaal gaat het dus om een populatie die via o.a. de Merwede, Waal, Afgedamde Maas, Maas en Linge met elkaar verbonden zijn en kunnen uitwisselen. In het Lingegebied waren in 2020/2021 4 tot 5 beverterritoria aanwezig met zo'n 12 tot 15 individuen en in Loevestein 6 beverterritoria met 18 individuen [REDACTED]. In de Biesbosch komen waarschijnlijk meer dan 300 bevers voor. In

³ Nationale Databank Flora en Fauna, geraadpleegd op 17 februari 2023 via <https://ndff-ecogrid.nl/>

⁴ Monitoring bevers in Habitatrichtlijngebieden in Gelderland. Tussenrapport 2020/2021. Zoogdierverseniging, 2021.

2017 werd de populatie geschat op 250 individuen⁵. In 2019 werd de populatie boven de 300 individuen geschat⁶. Gezien de trend van de laatste jaren is het zeer aannemelijk dat dit aantal verder gestegen is maar informatie over meer recente jaren ontbreekt. Buiten de grote Natura 2000-gebieden in de regio, komt de bever ook voor langs de diverse rivieren en lokale regionale wateren. Structurele telgegevens ontbreken hiervan. Het is daarmee zeker dat de regionale populatie de 300 individuen overstijgt en uitgaande van 3 individuen per familie, meer dan 100 territoria. Ten aanzien van de verspreiding van de bever is te zien dat vanuit met name de grote populatie in de Biesbosch het verspreidingsgebied steeds verder toeneemt. Op regionale schaal neemt de verspreiding en het aantal bevers dus toe. Het verlies van een deel van één territorium met een potentieel verlies van een beverpaar is op regionale schaal zeer beperkt aangezien het beverpaar minder dan 1% van de regionale populatie uitmaakt en voor de verspreiding van de populatie geen negatieve gevolgen zijn te verwachten.

Landelijk wordt de populatie in 2021 geschat op 4500-5000 individuen⁷ en nemen de aantallen bevers en verspreiding daarvan nog jaarlijks toe. In 2016 is reeds geconcludeerd dat de beverpopulatie in Nederland zich in een gunstige staat van instandhouding bevindt⁸. Op basis van een populatie van meer dan 1.700 individuen, verspreiding over 388 uurhokken, uitwisseling met buitenlandse populaties en gezien de groei, wordt de populatie als duurzaam beschouwd. Na 2016 zijn de verspreiding en de aantallen verder toegenomen. Het verlies van een deel van één territorium en potentieel een beverpaar wat geen gevolgen heeft op regionale schaal heeft ook op landelijk niveau daarmee geen gevolgen voor de staat van instandhouding.

Andere bevredigende oplossing in de uitvoering

In algemene zin:

Nu en in de toekomst is de capaciteit van de A27 tussen Houten en Hooipolder onvoldoende om het verkeer goed af te kunnen wikkelen. De voorziene reistijden voldoen niet aan de streefwaarden uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. De te beperkte capaciteit zorgt voor negatieve effecten ten aanzien van de doorstroming op de A27, de bereikbaarheid van de regio, de verkeersdruk op het onderliggende wegennet en de verkeersveiligheid. Daarom heeft Rijkswaterstaat het voornemen de capaciteit van de A27 tussen aansluiting Houten en knooppunt Hooipolder te vergroten.

In de eerste fase MER is het probleemoplossend vermogen van de alternatieven en het onderling onderscheidend vermogen onderzocht. Op 18 april 2014 heeft de minister het Voorkeursalternatief voor het tracé van de A27 tussen de aansluiting Houten en knooppunt Hooipolder vastgesteld. Deze leidt tot de grootste verbetering van de doorstroming op de A27 en heeft deze de hoogste MKBA-score.

Het voorkeursalternatief dat vervolgens is uitgewerkt in het Tracébesluit en een bijbehorende Milieueffectrapport scoort het best op zowel verbetering van de doorstroming als een zo hoog mogelijk gewenst MKBA-score.

Na de ter inzagelegging is de scope van het project bijgesteld; de minister heeft in februari 2017 besloten om het besluit voor het handhaven van de bestaande bruggen te heroverwegen. Vanuit het perspectief van technische levensduur en life cycle costs is besloten drie van de vier van de bestaande bruggen volledig te vervangen. Met het vervangen van de bestaande bruggen zijn er ook wijzigingen doorgevoerd in het horizontale en verticale alignement van de A27 ter hoogte van en aan weerszijde van de bruggen. Daarnaast zijn de in het OTB opgenomen oostelijke parallelbanen naast de Hagesteinsebrug en Keizersveerbrug door het vervangen van de bruggen komen te vervallen. Maar dit verandert niet de conclusies aangaande de alternatieven.

Alternatieve locaties zijn niet aan de orde; de A27 moet verbreed worden vanuit de bestaande snelweg. Alternatieve werkwijzen, inrichting en planning zijn beoordeeld maar de werkzaamheden zijn van een dermate grote omvang en daardoor ook uitgespreid over een lange periode van in totaal 4 tot 7 jaar per kunstwerk, waardoor het plannen van de

⁵ Natura 2000-beheerplan Biesbosch. RVO, 2017.

⁶ Informatie over de bever via Nationaal Park De Biesbosch. <https://np-debiesbosch.nl/de-biesbosch/dieren/#:~:text=Er%20leven%20wel%20meer%20dan,een%20rondvaartboot%2C%20wandeltochten%20en%20kanotochten.>

⁷ Bever. (z.d.). De Zoogdierverseniging. <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/bever>

⁸ Status bever in Nederland. Kaders om te komen tot bevermanagement. Alterra, 2016

werkzaamheden buiten de meest kwetsbare periode niet mogelijk is. Het levert ook weinig winst op omdat na de voorbereidende werkzaamheden er in de jaren daarna aaneengesloten gewerkt zal worden.

Er zijn daarmee geen alternatieven die uitvoeringen van het project mogelijk maken en tegelijkertijd rechtdoen aan de wens tot een hoge score van het MKBA. Het Tracébesluit is bij uitspraken van 26 augustus en 16 december 2020 van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State onherroepelijk geworden.

Specifiek Avelingen – West:

In het Tracébesluit is, onder andere, de aanpassing van aansluiting Avelingen opgenomen. De huidige aansluiting Avelingen (nr. 24) heeft namelijk te krappe boogstralen. Daarom (en als gevolg van de ingrepen in het project A27 HH) wordt de aansluiting opnieuw vormgegeven zodat die weer aan de huidige normen voor wegontwerp voldoet.⁹ Dit betekent een groter ruimtebeslag. Het ontwerp is dusdanig ingepast dat de bestaande bebouwing en het feitelijk gebruik behouden blijft. Daarvoor is het noodzakelijk om over een korte lengte een keerwand toe te passen met aan de bebouwingszijde klimbeplanting.

De Nieuwe Wolpherensedijk wordt tussen de oostelijke en westelijke toe- en afritten van de aansluiting Avelingen aangepast, waarbij de rotondes aan weerszijden van de A27 op een grotere afstand hiervan komen te liggen. De westelijke rotonde wordt voorzien van een bypass voor verkeer komende vanaf de Nieuwe Wolpherensedijk naar de A27 (richting Breda).¹⁰

De carpoolplekken die door de ingreep vervallen, worden in de oksels van de aansluiting teruggebracht met daar waar mogelijk behoud van de bestaande bomen (deels met hoge natuurwaarde). De carpoolplaatsen kennen een informele inrichting met gras, bestaande en nieuwe bomen. Als overgang naar het omliggende gebied en ten behoeve van vleermuizen worden struikbeplantingen in de aansluiting toegepast. Dit met behoud van uitzicht over de Boven-Merwede en met inachtneming van de waterschapseisen.¹¹

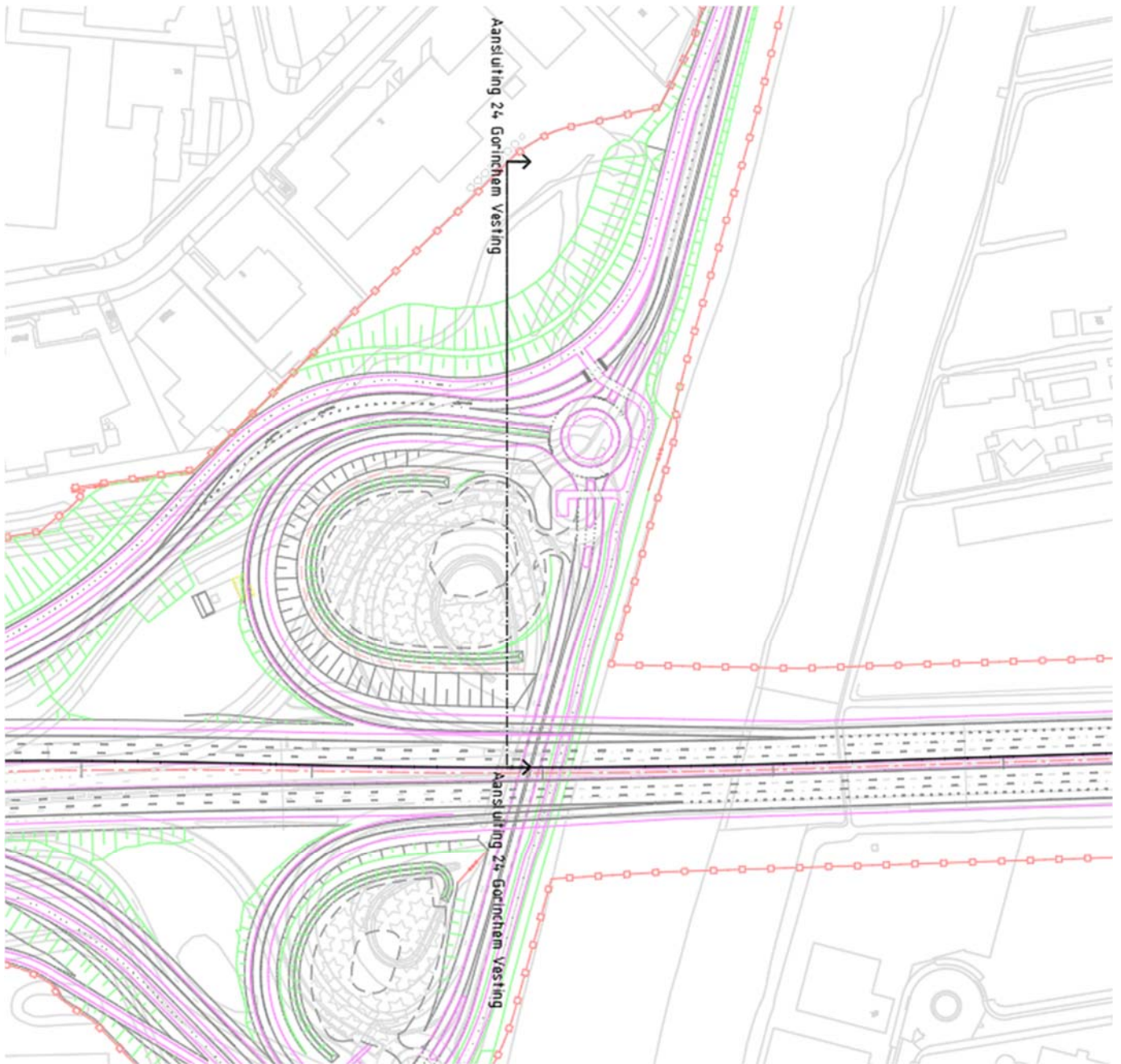
Zoals op de dwarsdoorsnede hieronder goed te zien is, zal de huidige situatie opgehoogd dienen te worden ten behoeve van de aansluiting op de (nieuwe) bruggen (zwarte lijn is nieuwe indeling, grijze lijn huidige hoogte). Er is dus geen mogelijkheid om in de projectsituatie ruimte te behouden voor de bever.

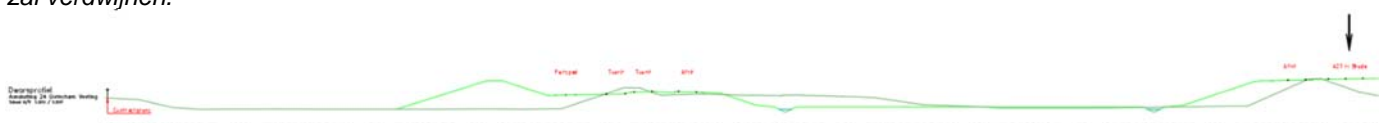
⁹ Tabel 6.1: Overzicht specifieke maatregelen verkeersveiligheid (van noord naar zuid).

¹⁰ Artikel 1 Infrastructurele maatregelen, onder 7 lid c.

¹¹ Uit de Toelichting bij het Tracébesluit: [Relevante documenten - Platform Participatie](#)

Figuur 7. In bovenstaande tekening is de toekomstige situatie van het projectgebied geprojecteerd. Uit onderstaande, bijbehorende dwarsdoorsnede is op te maken dat het huidige gebied waar de bever is aangetroffen onder het talud zal verdwijnen.

Afwegingskader mitigatie en compensatie

Onafhankelijk van de onderbouwing 'behoud staat van instandhouding' van de bever is gekeken naar alle mogelijkheden tot mitigatie van effecten, alsook naar compensatie mogelijkheden. De volgende alternatieven zijn beoordeeld op volgorde van minst ingrijpend naar ingrijpend:

1. Werken buiten de meest kwetsbare perioden;
2. Faseren activiteiten in ruimte en tijd;
3. Verbeteren habitat in bestaand leefgebied;
4. Realiseren van nieuw leefgebied;
5. Opheffen barrières;
6. Ongeschikt maken rust- en verblijfplaatsen of leefgebied;
7. Aanpassen werkapparatuur of werkwijze om slachtoffers te voorkomen;
8. Inschakelen beverdeskundige en monitoring;
9. Opstellen ecologisch werkprotocol.

Het werken buiten de meest kwetsbare perioden (1), het ongeschikt maken van rust- en verblijfplaatsen of leefgebied (6), het aanpassen van werkapparatuur of werkwijze om slachtoffers te voorkomen (7), het inschakelen van een beverdeskundige en monitoring (8) en het opstellen van een ecologisch werkprotocol (9) zijn maatregelen die genomen worden binnen de onherroepelijke randvoorwaarden zoals die zijn besloten in het Tracébesluit. Zie hiervoor ook de uitweiding van deze maatregelen onder het kopje 'Mitigerende maatregelen'. Voor de overige alternatieven wordt hieronder per alternatief uitgelicht waarom deze niet geschikt is / past.

2. Faseren activiteiten in ruimte en tijd

Het projectgebied bij de op- en afrit Avelingen is dermate klein dat werkzaamheden in de realisatiefase in één keer uitgevoerd worden. Uitspreiding in ruimte en tijd is hierbij geen technische optie, ook omdat werkzaamheden rondom het projectgebied dermate lang duren dat uiteindelijke overlap met kwetsbare periode voor bever niet te vermijden is. In de voorbereidingsfase, het bouwrijp maken van het projectgebied, vindt tijdens de ontmoediging wel fasering in ruimte en tijd plaats zodat zorgvuldig met eventuele aanwezige dieren om wordt gegaan. Het effect van deze mitigerende maatregel staat beschreven onder het kopje 'Mitigerende maatregelen'.

3. Verbeteren habitat in bestaand leefgebied, 4. Realiseren van nieuw leefgebied en 5. Opheffen barrières

Het bestaande leefgebied, binnen het projectgebied op- en afrit Avelingen, verdwijnt in zijn geheel. Zie hiervoor ook de onderbouwing alternatieven afweging onder het kopje 'Andere bevredigende oplossing'. Wat ervoor terugkomt is niet geschikt om als leefgebied in te richten voor bever. Elders binnen, en op een enkele plek direct buiten, de Tracébesluit grenzen is gezocht naar bestaand leefgebied van bever om te verbeteren of locaties voor het realiseren van nieuw leefgebied. Hiervoor zijn een aantal potentiële locaties geïdentificeerd op basis van toegankelijkheid bever en potentiële ruimte voor ontwikkeling: uiterwaarden aan de zuidkant van de Hagesteinsebrug, uiterwaarden aan de zuidkant van de Merwedeburg, Fort Altena, De Hillen. Er is tevens een scan uitgevoerd naar eventueel beschikbare gronden elders in de buurt van het leefgebied (binnen een straal van 10 km), buiten de Tracébesluit begrenzing. Er is gekeken naar de eigendomsposities en de geschiktheid van een perceel. Uit de scan is naar voren gekomen dat er:

- Geen percelen in eigendom van de Staat beschikbaar zijn die ingezet zouden kunnen worden als compensatiegebied;
- Er zijn geen percelen gevonden die momenteel worden aangeboden tot verkoop die vanuit toegankelijkheid bever en potentiële ruimte voor ontwikkeling geschikt (te maken) zijn.

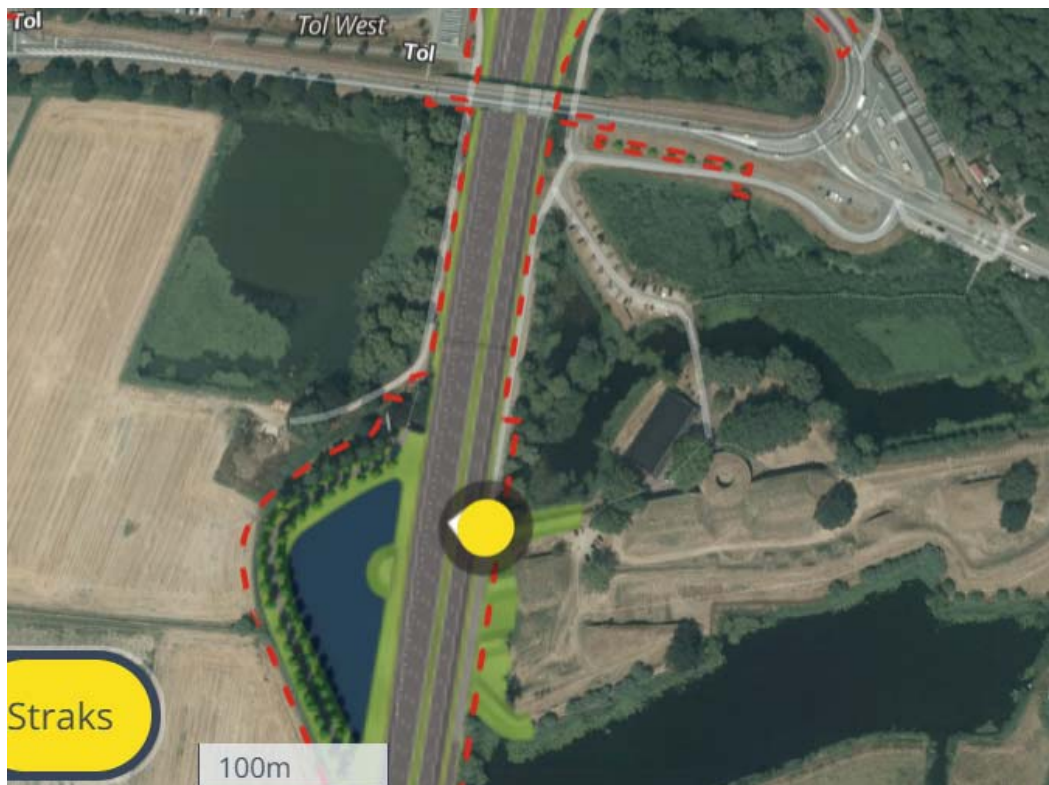
Uiterwaarden zuidkant Hagesteinsebrug en zuidkant Merwedeburg

Deze twee gebieden zijn in principe al zeer geschikt voor bever en maken onderdeel uit van bestaande territoria. Daarnaast zijn in de uiterwaarden al maatregelen genomen ter verbetering leefgebied van de bever in het kader van het programma Stroomlijn. Aanvullend is het niet wenselijk om bepaalde extra maatregelen daar te nemen die de bescherming van de brug kunnen beïnvloeden of het faciliteren van de ruimte voor de rivier teniet doen. Tot slot lopen hier pachtverplichtingen die niet zonder meer kunnen worden opgeschort. Concluderend zijn op deze locaties geen mogelijkheden zijn tot verbeteren habitat of realiseren nieuw leefgebied.

Fort Altena

Ter hoogte van Fort Altena ten westen van de A27 is een klein waterlichaam aanwezig. Rondom Fort Altena is beveraanwezigheid vastgesteld op basis van bureaustudie (NDFP). Waarschijnlijk maakt dit gebied onderdeel uit van een territorium. Er is gekeken naar de mogelijkheid om dit waterlichaam te optimaliseren voor bever en/of te ontsnipperen. De inrichting van dit waterlichaam wordt gestuurd door landschappelijke en cultuurhistorische factoren in het kader van Fort Altena. Natuurlijke inrichting is hierbij niet mogelijk en daarom is voor maatregelen voor bever in dit waterlichaam derhalve geen mogelijkheid en heeft ontsnippering aldaar ook geen nut. Daarnaast vormt de onderdoorgang onder de A27 ter hoogte van Natuurgebied Zevenbansche Boezem al een belangrijke doorgang voor bever. Concluderend is op deze locatie geen mogelijk tot verbeteren habitat of realiseren nieuw leefgebied.

Het waterlichaam in de zuidwestelijke oksel van het viaduct en de A27 bleek na intern onderzoek in eigendom te zijn van de Staat. Uit gesprekken met grondeigenaren rond het projectgebied bleek dat hier ook al een keer een bever is gesignaleerd. Deze bever komt, gezien de barrièrewerking van de wegen, vanuit het zuidwesten. Dit komt ook overeen met waarnemingen verderop uit NDFP. RWS zoekt momenteel uit of het betreffende waterlichaam behouden en verbeterd kan worden voor bever en biodiversiteit in het algemeen, of dat de grond moet worden afgestaan in het kader van gemaakte afspraken. Indien de grond behouden kan blijven, wordt uitgezocht of en zo ja welke maatregelen genomen kunnen worden ter verbetering.

De Hillen

Bij De Hillen is ook een potentiegebied naar voren gekomen. Dit gebied onderscheidt zich met de andere potentiegebieden omdat het buiten de Tracébesluit grenzen ligt. Hier is met name gekeken naar verbetering van leefgebied van bever aangezien hier al een burcht bestaat binnen een territorium. Bij nader inzien blijkt dit gebied voor het grootste deel al erg geschikt te zijn. Het oostelijke deel leek in eerste instantie potentie tot verbetering hebben (bijv. graven van watergangen het gebied in). Echter bleek dit in de praktijk niet te kunnen omdat de grond verontreinigd is vanuit het voormalig gebruik van een vuilstortplaats aldaar. Concluderend is op deze locatie geen mogelijk tot verbeteren habitat of realiseren nieuw leefgebied.

Samenvattend

De voorgenomen ingreep leidt tot overtredingen van verbodsbepalingen waardoor een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk is. Maatregelen worden genomen om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen of te verzachten en daarmee effecten op de staat van instandhouding te voorkomen. Gezien de regionale en landelijk gunstige staat van instandhouding van de bever, waar geen effect op wordt verwacht als gevolg van voorgenomen ingreep, is er geen noodzaak tot het treffen van compenserende maatregelen voor de bever om effecten op de staat van instandhouding te voorkomen. Daarnaast zijn binnen de grenzen van het Tracébesluit geen alternatieven met minder impact voor de soort.

Mitigerende maatregelen

In de voorbereidingsfase worden mitigerende maatregelen getroffen om overtreding van bepaalde verbodsbepalingen te voorkomen en / of effecten te beperken. Voor bevers worden een aantal maatregelen uitgevoerd¹²:

- Werken buiten de meest kwetsbare perioden;
- Ongeschikt maken rust- en verblijfplaatsen of leefgebied;
- Aanpassen werkapparatuur of werkwijze om slachtoffers te voorkomen;
- Inschakelen beverdeskundige en monitoring;
- Opstellen ecologisch werkprotocol.

Ongeschikt maken en werken buiten de meest kwetsbare perioden

Gebruikte rust- en verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd met aanvullend de meest kwetsbare periodes in het voortplantingsseizoen van mei tot en met augustus, in de winter wanneer ijs op het water aanwezig en bij laag water. Werkzaamheden in de voorbereidingsfase worden buiten deze meest kwetsbare perioden uitgevoerd. Dit houdt in dat de voorbereidende werkzaamheden uitsluitend plaats kunnen vinden na augustus 2023 en afgerond moeten zijn vóór mei 2024, afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden. Door de voorbereidende werkzaamheden af te ronden binnen die periode wordt ook gelijk het broedseizoen van algemene broedvogels vermeden. Verder wordt er niet gewerkt bij laag water of bij ijs op het water.

Ongeschikt maken rust- en verblijfplaatsen en leefgebied

Bij deze maatregel gaat het om zogenaamde passieve verplaatsing, waarbij door het ongeschikt maken de dieren uit zichzelf uit het projectgebied verdwijnen waarna de bouwwerkzaamheden in de voorbereidingsfase echt kunnen starten. Hiermee wordt voorkomen dat individuen worden gedood. Hierbij worden de volgende maatregelen voorzien²:

- Alle ontmoedigende werkzaamheden vinden plaats buiten de kwetsbare voortplantingsperiode.
- Voorafgaand aan de ontmoedigende werkzaamheden wordt de situatie in het veld geactualiseerd middels een nieuwe veldinspectie. Hierbij wordt de staat van de oevers gecontroleerd op her- of nieuwe vestiging van bever.
- Al het groen wordt ruim voor het ongeschikt maken van rust- en verblijfplaatsen verwijderd in het projectgebied.
- Indien sprake is van (vermoeden van) aanwezigheid van de bever ter plaatse, worden de hollen voorzichtig uitgegraven. Dit wordt op zo'n manier gedaan dat eventueel aanwezige dieren de gelegenheid hebben om zelfstandig te vluchten. De ingangen van de rust- en verblijfplaatsen worden vervolgens voor driekwart dichtgezet met grond of voor driekwart versperd met boomstammetjes. De grond wordt niet aangestampt of verdicht; er moet nog lucht het hol in kunnen komen.
- Om te voorkomen dat bevers tussentijds terugkeren wordt, indien nodig, gebruik gemaakt van palen in de oever (op de plek waar een hol in gebruik was) of tijdelijk aanpassingen van het oevertalud. Gaas of ander kerend materiaal kan dan ook worden toegepast in waterkeringen of oevers.
- Na dichtzetting wordt regelmatig de graaf- of vraatactiviteit gecontroleerd. Bij openmaken wordt het dichtzetten herhaald.
- Wanneer geen graaf- of vraatactiviteiten worden gesignaleerd, dan wordt de inspectie nog minimaal twee weken voortgezet. Pas als twee weken achtereenvolgend de dichtgezette gaten niet meer open zijn gemaakt, kan er vanuit worden gegaan dat de bevers niet meer in de rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn.
- Het hol wordt in zijn geheel weggegraven en vervolgens dicht gemaakt met grond, dit wordt zo kort mogelijk voor de daadwerkelijke start van de werkzaamheden uitgevoerd.
- Wanneer bevers zelfs met bovengenoemde maatregelen blijven terugkeren of wanneer bovenstaande maatregelen niet goed zijn uit te voeren, wordt voorzien om de beverfamilie weg te vangen in de periode 1 september tot 15 maart. Het vangen vindt dan plaats met een stevige inloopval waarbij de dieren tussentijds worden opgevangen in een grote kooi die half in het water staat totdat alle individuen weggevangen zijn. Vervolgens wordt het leefgebied direct in zijn geheel ongeschikt gemaakt. De gevangen dieren worden dan in de uiterwaarden van de Boven-Merwede, op minimaal 10 kilometer afstand van het projectgebied, op grond van Rijkswaterstaat vrijgelaten. In de omgeving van het projectgebied zijn geen geschikte leefgebieden voor bever aanwezig zonder al aanwezige territoria. Derhalve is gekozen voor een dergelijke locatie in de uiterwaarden waar voldoende uitwijkmogelijkheden zijn bij mogelijke confrontaties alsook voldoende netwerkmogelijkheden zijn om nieuwe verblijflocaties op te zoeken. Ook is er gekeken naar uitzetting in andere provincies waar nog

¹² BIJ12, juli 2017. Kennisdocument Bever. Versie 1.0.

wel geschikte leefgebieden zijn zonder territoria. Bij navraag bleken dit geen van allen opties die bestuurlijk mogelijk gemaakt kunnen worden.

Aanpassen werkapparatuur of werkwijze

Werkapparatuur en de werkwijze die gebruikt gaan worden bij het ongeschikt maken van het leefgebied worden zodanig gekozen dat voorkomen wordt dat individuen gedood worden. Dit houdt het volgende in:

- Er wordt tijdens het verwijderen van het groen en de opslag rustig gewerkt waarbij gestart wordt in de meest noordelijke hoek en het werk eindigt bij de doorgang naar de Boven-Merwede. Individuen kunnen hierdoor tijdig vluchten en komen niet klem te zitten.

Inschakelen beverdeskundige

Bij de uitvoering wordt een beverexpert ingeschakeld. Deze deskundige zal zowel betrokken zijn bij het opstellen van het ecologisch werkprotocol als de uitvoering van alle voorbereidende werkzaamheden waarbij hij een sturende rol krijgt. Daarnaast zal de beverfamilie in het projectgebied gemonitord worden om zeker te weten dat de bevers het gebied verlaten hebben alvorens de werkzaamheden gestart worden.

Opstellen ecologisch werkprotocol

Een ecologisch werkprotocol wordt opgesteld waarin alle werkzaamheden met directe en indirecte invloed op de aanwezige bevers worden opgenomen. Dit protocol wordt, zoals eerder benoemd, opgesteld door een beverexpert.

Onderbouwing belang

Voor soorten die beschermd worden onder de Habitatrictlijn wordt het maatschappelijk belang gevormd door het in de wet genoemde belang 3 in artikel 3.8 lid 5b van de Wnb: 'In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'. Het verbreden van de A27 zorgt voor een ontlasting van het onderliggende wegennet en verbetering van de doorstroming. Dit zorgt voor een verbetering van de verkeersveiligheid (openbare veiligheid). De nieuwe bruggen Houtensebrug (Amsterdam-Rijnkanaal) Hagesteinebrug (Lek), Merwedebrug (Boven-Merwede) en Keizersveer (Bergsche Maas) voldoen aan de nieuwste richtlijnen ten aanzien van hoogwaterveiligheid en eisen van het scheepvaartverkeer. Gezien bovenstaande is er sprake van een voldoende wegend maatschappelijk belang als ontheffingsgrond in het kader van de Wet natuurbescherming.

Wijziging ontheffing

Ondanks het treffen van mitigerende maatregelen kan het vernietigen van rust- en verblijfplaatsen en leefgebied alsook het verstoren van bever, niet worden voorkomen. In het uiterste geval is er ook sprake van het vangen en uitzetten van dieren. Een ontheffing wordt aangevraagd voor artikel 3.5 lid 1, het vangen (en uitzetten) van de beverfamilie wanneer noodzakelijk, artikel 3.5 lid 2, het verstoren van de bevers en artikel 3.5 lid 4, het vernietigen van rust- en verblijfplaatsen. Verzocht wordt om de ontheffing voor bever als wijziging toe te voegen bij besluit (kenmerk WNB/2021/042.toek) op de ontheffingsaanvraag voor Project A27 vier bruggen, afgegeven door RVO.

Onderbouwing Natura 2000-doelstellingen voor de bever

In de directe omgeving van het projectgebied bevinden zich drie N2000-gebieden die in connectie staan met het projectgebied: Biesbosch; Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (hierna LPK); en Lingegebied en Diefdijk Zuid (hierna LD). Voor deze drie gebieden geldt behoud van omvang en kwaliteit leefgebied van bever en voor LPK en LD geldt een uitbreidingsdoelstelling van de populatie.

Gezien de ligging van het projectgebied buiten en op afstand van de Natura 2000-gebieden zijn effecten op de omvang en kwaliteit van het leefgebied uit te sluiten. Voor behoud en uitbreiding van de populatie is van belang dat nieuwe individuen het gebied kunnen bereiken en zich er kunnen vestigen. Gezien de grote omvang van de regionale populatie en de groei van de nationale populatie is er vanuit de omgeving van de Natura 2000-gebieden voldoende aanwas van bevers te verwachten voor het bereiken van deze instandhoudingsdoelstellingen.

Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden en de landelijk groeiende populatie bevers is er geen aanleiding dat het verwijderen van één beverpaar en bijbehorend territorium buiten Natura 2000-begrenzingsen, leidt tot een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen voor de bever in de Biesbosch, LPK en LD.